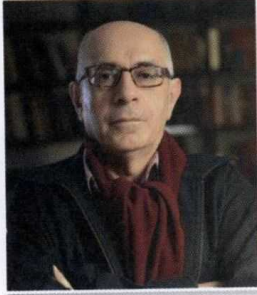

artist seçki

HASAN BÜLENT
KAŞMAN

SİNEMA

→ I Care A Lot

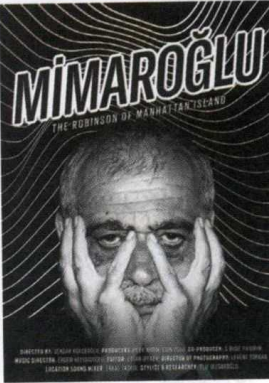
■ Yazılanlara kulak asmayın. Ahlaki açıdan son zamanların en berbat filmi. İyi oyunluklar ortaya kötü filmler çıkmasını engellemez. Ayrıca **Rosamund Pike** da **Peter Dinklage** da hayli abartılı birer tip oluşturmuşlar. Bu oyuncuların 'Trump era'ya karşı olduğu muhakkak. Ama film ne yazık ki sınır tanımaz neo-liberalizmin o popülist döneme sarkan anlayışının bir tür manifestosu gibi. Sinemanın yerini bir 'dizi' estetiğine, video oyunları estetiğine bıraktığı gerçek. Ama bu gerçek, gerçeğin üstünü örtmek için bir araç da olabiliyor. *I Care a Lot* tam bu kesitte yer alan bir film.

→ News of the World

■ Yeni westernler birer Yunan tragedyası. Daha önce de belirttim. Uzun epikler değil artık dile getirilen, sosyolojik bir arka fona yaslanmış son derecede gergin öyküler. Bu film de öyle. Bilmediğimiz bir dünyadan trajik bir öykü anlatıyor. Evini, ailesini yitirmiş bir çocuğu akrabalarına götürmeye çalışan eski bir İç Savaş gazisi. Mesleği kasabalara gidip geceleri gazete okumak. O arada iç savaşın

İlkbahar için
Kitaplar, Sergiler, Filmler

Listeleri seviyoruz. Keşif duygumuzu tatmin ediyor. Bir tür yarışma: Neleri kaçırmışım? Onun yerine bu olmaz mıydı?

hâlâ devam eden gerilimi. Bir başyapıt olmadığı muhakkak ama bu kadarı da az şey değil.

→ İlhan Mimaroglu

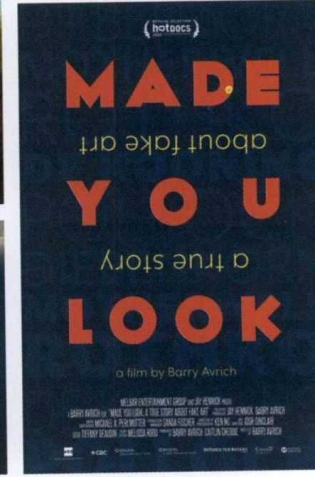
■ Pek olacak işlerden değil ama Türkiye'nin dünyaya bir armağanı bu büyük müzisyen. Şimdi yaşamı bir belgesele dönüştürüldü ve Mubi'de izlemek mümkün. Büyük mimarımız **Kemal Bey'in** oğlu olan (bendeniz Ankara'da 'Mimar Kemal İlkokulu'ndan mezunum) besteci, dünyanın en önemli müzisyenleriyle çalışmakla kalmadı. Elekt-

ronik müziğin de evrensel adlarından biri oldu. Hayatının büyük bölümünü New York'ta geçirdi ve bugün bir belgeselde karşımıza çıkıyor, bu savaş karşıtı, olağanüstü yaratıcı insan.

→ Made You look

■ Sanat yapıtları akıl almaz fiyatlara alınıp satılıyor ve şunu söyleyeyim ki, o paraların o yapıtlara verilmesi akalmayacağı bir iştir. Gene de dünyada bir sanat piyasası var ve bu piyasada fırtınalar esiyor. O dünyanın ikinci gerçeği sahte yapıtlar. Bu film tüyler ürperten 80 milyon dolarlık bir sahteciliğin, üstelik uzmanları bile yanıltan bir sahteciliğin belgeseli. Mahkemede sonuç başka çık-

tı, Amerikan yasaları bu tür sonuçlara olanak verir, ama Konedler galerinin de bu işi yapan **Ann Freedman**'in da bilerek ve isteyerek bu sahteciliğe bulaştıkları muhakkak. Hatta koleksiyoncular da, müzayedeciler de işin içindeydi. İşin dışında olanlar zaten yeri göğü yıktılar, iş de ortaya çıktı. Sanata ilgi duyan herkes izlemeli.

→ The Mill and the Cross

■ Madem sanattan söz ettik, zor, yavaş ama muhteşem bir film izlemek isteyenler bir yerden bulup **Lech Majewski**'nin *The Mill and the Cross* isimli filmini izlesin. Büyükler büyüğü **Bruegel**'in her sahnesi ayrı bir mücevher olan öyküsü.

SERGİLER

→ Efe Murad'ın
Performansı

■ Ne sergi ne bir şey. **Ezra Pound**'un 20'nci yüzyıl-da yazılmış birkaç gerçek 'kanon'dan biri olan (diğeri Joyce'un *Ulysses*'i) *Kantolar*'ını Türkçeye çok zorlu ve kurama da katkıları olan bir çeviriyle aktaran şair ve akademisyen **Efe Murad** arada altı saat uykusu vererek 18 saatte okudu. Öyle sıradan bir okuma da değildi. Bir performanstı bu. Homerik bir destan anlatıcısı veya bir 'nağul' deycisi gibi 'performatif' bir tutumla. Araya güncelliğe dönük doğaçlamalar ekleyerek. Performans, güncel sanatın en önemli katlarından biri. **Efe Murad**'ın çabası bu dinamik üretime yeni boyutlar ekliyordu. Böylece çok katmanlı bir iş çıktı ortaya. Bir yandan Pound Türkçeye aktarıldı, bir yandan çevirmen şamanik bir nitelik kazandı. Çevirmen bir metni bir başka dilin içine alan kişidir. Burada, Efe Murad, içine aldığı metni dışına çıkardı. Youtube'dan bulup mutlaka izlemek gerekir.

→ Zühtü Müridoğlu

Galeri Artist

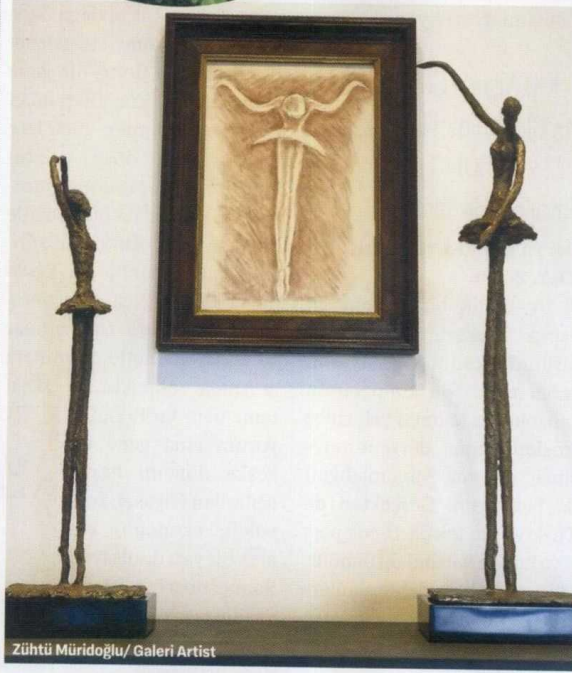
■ **Müridoğlu** bizim çileli modern sanatımızda başlı başına bir bölümdür. Resimle başlamış sonra soyutlamacı heykellere dönmüştür. Bu dönem sanatçıların kimden ve ne kadar etkilendiğini bilmiyoruz. Ama onlar görsel ideolojimizi oluşturan klasiklerimiz –aynı zamanda. Müridoğlu heykelleriyle **Giacometti**'yi, nü desenleriyle yer yer **Modigliani**'yi çağırıştırır. Anıtlar da gerçekleştirmiştir ama anıt biraz da unutulması gereken bir şeydir. 1928'de Paris'e gidip 1932'de dönmüş, 1992'ye kadar da uzun bir ömür yaşamıştır. Nü desenleri lezzetlidir.

Ansen, Reunion, Galerî X-ist

Altan Gürman/Arter

Zühtü Müridoğlu/ Galerî Artist

Efe Murad

Resimlerini heykel, heykellerini resim diye 'okumak' da mümkündür. Son zamanlarda Türkiye'deki modern sanatın önemli isimlerini önemli sergilerle yeniden sunan Galerî Artist'teki sergi ona başka bir gözle bakmanın olanağını yaratıyor. **Bedri Rahmi Eyüboğlu**'nun bir toplantıda yap-

riyor. Görselliğin gerçekten kurmacanın keşiştiği yerdeki serüveni güncel sanatta başlı başına bir konudur. **Ansen** bu sınırı dijital dünyanın görselleştirme olanaklarına göndermelerle çok ilginç bir şekilde aşıyor. Bu çok boyutlu görselliğin sergisini kaçırana-lar e-katalogu galerinin web sayfasından izleyebilir.

→ Altan Gürman

Arter

■ Dehalar unutulur. 30 yıl sonra keşfedilir. **Altan Gürman**'ın görsel kanona eklenmesi daha da uzun sürdü. Ama bir dehaydı ve bugün 'güncel sanat' dediğimiz yapıyı tartışmasız şekilde oluşturanlardan biriydi. Herkesin figür resmine 'battığı' bir dönemde Gürman bambaşka ve tanımlanması zor işler yapıyordu. 1963-66 arasında Paris'te bulunmuştu. **Fluxus**'un, **Marcel Broodthaers**'ın, **Joseph Beuys**'un öne çıktığı dönemdi. Dünyanın radikal şekilde değiştiğini aynı dönemde orada bulunan diğer Türk sanatçılardan daha iyi kavramıştı. Döndüğünde 'Montaj' serisine başladı ve ortaya çok ilginç, bugün için bile 'yeni' olan yapıtlar çıkardı. Daha önce bazı sergileri düzenlendi ve bir katalogu yayımlandıysa da **Arter**'deki sergi **Marcel Broodthaers**'ten **Duchamp**'a, **Art&Language**'tan Pop Sanat'a kadar uzanan geniş bir yelpazeyi sezgileriyle tarayıp kuşatmış bir büyük sanatçıdan etkileyici bir sergi sunuyor.

tığı Müridoğlu portresi de hoş bir sürpriz.

→ Reunion

Ansen, Galerî X-ist

■ **Ansen** genç bir sanatçı. İlk sergilerinden bu yana sadece ilgi çekmekle kalmadı, yapıtını sürekli olarak dönüştürdü, git gide hem daha yalın hem daha karmaşık bir boyuta taşıdı. Resimle fotoğrafın arasına kesitine yerleşti. Gerçeküstü olanı iyice sindirmiş bir sanatçı. Gerçeküstü kavramının aslında üstgerçek olduğunu çok erken bir dönemde kavradı ve soyutlamalarını düşselliğe dönüşen bir noktaya itti. Bu sergisi anlatının diliyle dilin anlatısını pandemi döneminin içi dönük zorlu süreciyle bütünleşti-

KİTAPLAR

→ Sizi Serbest
Bırakmayı Muvafık
Bularak Tatlık Eттіm!Murat Bardakçı, İş Bankası
Kültür Yayınları, 2021

■ 'Tatlık etmek' boşamak demek. Henüz Medeni Kanun'un olmadığı bir dönemde Gazi Mustafa Kemal'in çok kısa süre evli kaldığı Latife Hanım'dan ayrılmak için yazdığı resmi 'boş ol' kararının metninde kullandığı cümle bu. Murat Bardakçı 'kısa evliliğin uzun öyküsü' diyor. Çok önemli bir kitap olduğuna kuşku yok. Eriştiği belgeleri derleyen ve açıklayan bir kitap bu. Ama öykünün 'bu kadar'ıyla sınırlı olmadığını kendisi de belirtiyor. Özel yaşamla ilgili kısmı var, başka boyutları da var. Onlara haklı olarak kitabının çizdiği sınırlar içinde değinmemiş.

Her şeyden önce kamuya açılması beklenen bizzat Latife Hanım'ın anıları var. 'Türkiye henüz hazır değil' denerek o evrak yeniden kilit altına alınmıştı. Şimdi sadece kitaplarda kalan anılar var, olayı gözlemleyen ve değerlendiren. Belki bir gün meselenin kapsamlı bir öyküsü yazılır ki, yeğeni, bir ara her yerde görülen Mehmet Sadık Öke'nin yazdıkları bile ne kadar çok

bilinmeyen olduğunu ortaya koyuyor. Öte yandan Bardakçı'nın bu çok önemli kitabının ışıktığı ve daha bile ilginç olabilecek konu, Fikriye Hanım. Verdiği birkaç belge o hüzünlü yaşamın çok daha kalın bir giz bulutuyla sarılı olduğunu gösteriyor.

→ 100. Yılında Cumhuriyet'in
Popüler Kültür Haritası - I
(1923-1950) / 'Her
Savaşın Bir Yara'Derya Bengi-Erdir Zat,
YKY, 2020

■ Üç ciltlik bir serinin ilk yapıtı. Maksat, Cumhuriyet tarihinin kültür coğrafyasını sergilemek. "Bu konu bütün çalışmalara rağmen yeterince irdelenmemiş" dersem yeterince çalışma yapılmadığını da belirtirim. Gerçekten de Türkiye'nin tek parti-çok parti ve bugün hattındaki popüler kültür realitesi diğer alanlarda çözemediğimiz sorunların halledilmesi için de kapı aralayabilir.

Neticede popüler kültür, en geniş manada toplum demektir. Daima sosyolojiden kültüre yönelmeyi şiar edinmiş bir anlayışı tersine çevirip, görünmeyen mekanizmalarla örülen kültürün sosyolojik problemlerin anlaşılmasına kapı araladığına inanmak ge-

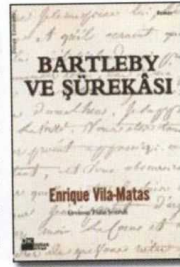

rekir. Erdir Zat'ın daha önce yayımladığı Raki Ansiklopedisi de Derya Bengi'nin gene Yapı Kredi Yayınları'ndan çıkmış 1950'lerden 1980'lere kadar geçen onar yılların kültürel panoramasını tayan kitaplarını da bu nedenle önemsiyoruz. Kuşkusuz sübjektif çalışmalar bunlar. Zevki de orada. Çağrışımlar zincirini başlatıyor. Çağrışımlar ve anılar cennetle cehennem arasında olmaktadır. Maksat tamamen farklı anlıyorum ama gene de keşke dönemi başka açılardan (siyaset, sosyoloji, ekonomi) ele alan bir yazı da olsaydı. Sonuç itibarıyla Türkiye'nin çok önemli bir dönemini kavrayan nefis bir kitap.

→ İstanbul'un
Surları, KapılarıMurat Belge,
Kültür AŞ, 2021

■ Nurullah Ataç kendisini 'en tam edebiyat adamı' olarak tanımlamıştı. Murat Belge'yi de 'en tam kültür adamı' diye tanımlıyorum. Kültür tembelliğini yeni yeni kıran Türkiye'de her zaman çalışkan, velut, ilginç bir yazar oldu. 1960'lardan bu yana sürdürdüğü politik (kültür) gayretlerine ise burada değinmiyorum. Belge, yemekten şiire ve Osmanlı tarihine kadar her konuyu yazdı. Aynı zamanda bir gezgin ve gezdirici. Gezi kitapları olduğu gibi bence rahatlıkla daha da geliştirebile-

ceği bir İstanbul Gezi Rehberi var. (Bir başka kitabında da İstanbul yalılarını anlattı.) Şimdi artık bir cehenneme dönmüş kentin karnına yürüyor. Karanlık bölgelerine diyelim. Yedikule'den kara surlarını izleyerek Haliç'e, Sarayburnu'ndan Tarihi Yarımada'ya ilerliyor. Öte yanda da Ceneviz var: Galata! O arada, kimsenin bildiği yok ama İstanbul'da bir Venedik var, Yahudiler var ve onların bıraktığı duvarlar. Murat Belge anlatmaya başlayınca, insanları, öyküleri, anıları da söylemeden durmaz.

→ Bartleby ve Şürekası
Enrique Vila-Matas,
Doğan Kitap, 2005

■ Yeryüzünde yazılmış birkaç muhteşem kiptan biri olan Moby Dick'in yazarı Herman Melville'in bir o kadar çarpıcı (uzun) öyküsü Katip Bartleby

adını taşır. Okumayan çok şey kaybetmiştir. Kafkaesk bu kitabın, hiçbir iş yapmadığı gibi, bir şey önerenlere verdiği cevabı bilenler bilir: 'I would prefer not to.' Yani, 'Yapmamayı tercih ederim.' Şimdi çağdaş İspanyol edebiyatının en dikkat çekici yazarı Enrique Vila-Matas bu 'kimliği' alıyor, 'Bartlebyler' adını verdiği bir 'tipoloji'ye çeviriyor ve edebiyatta yapmamayı tercih eden yazarlara uyarlıyor. Eşsiz bir yeniden-yazım. Güncel edebiyatın nerelerde ve nasıl kendi dışına çıktığını gösteren nefis bir anlatı. Kassel'de Mantık Yok, Vila-Matas'ın güncel sanata bir göndermesiydi. Bu da güncel edebiyata bir başka gönderme. İyi edebiyatta zaman daima geriye doğru işler.